

חשיפה

צילום: יובל חן

מהפכת שיעורי הבית

במשרד החינוך שוקלים: להקל על התלמידים ולוותר לגמרי על שיעורי הבית בחלק ממוקצעות הלימוד • תמר טרבלסי חדד, עמ' 10

מוציאים את השיעורים מהבית

התלמידים מתבאסים לעשות אותם, המורים מתעייפים לבדוק אותם, והיעילות הלימודית שלהם מוטלת בספק • עכשיו גם במשרד החינוך שוקלים לוותר על חלק משיעורי הבית ועורכים "חשיבה מחודשת" על המטלות שהפכו לאחד מסמלי מערכת החינוך • הכלב כבר לא יאכל את המחברת?

תמר טרבלסי חדד

הם חוזרים מבית-הספר מיום ארוך של לימודים, ומיד צריכים לשבת שוב מול הספרים והמחברות ולהכין את שיעורי הבית. תלמידים רבים מתלוננים ששיעורי הבית הם עומס מיותר שלא משאיר להם זמן פנוי, וזוכים לגיבוי מצד הורים שבמקרים מסוימים הופכים לאלה שצריכים לבצע את המטלה עבור ילדיהם. משרד החינוך מקיים בימים אלה "חשיבה מחודשת" על מוסד שיעורי הבית, ובקרב יעביר לבתי-הספר מדיניות חדשה. מסתמן כי לא מדובר בביטול גורף של שיעורי הבית, אך בשינוי משמעותי בהיקפם ובניהולם. הצעד הראשון שעליו הוחלט היה מתן אוטונומיה לבתי-הספר, שיכולים לקבוע בעצמם מהי המדיניות הרצויה להם בנושא. אלא שלאור הביקורת שעולה מצד תלמידים, הורים ומורים עלה הצורך בהנחיות חדשות. "מטרת שיעורי הבית הינה לחזק, לשפר ולתרגל את החומר הנלמד בכיתה ולפתח אצל התלמיד עצמאות ואחריות לימודית ויכולת חשיבה עצמית", הסבירה מנהלת האגף לחינוך יסודי במשרד החינוך, אתי סאסי. "במתן שיעורי הבית אין כוונה להעמיס על התלמיד או על הוריו, למלא את זמן הפנאי שלו או ללמוד בבית חומר שאמור להילמד בכיתה". לדבריה, השאלה האם שיעורי בית משפרים את ההישגים הלימודיים עדיין שנויה במחלוקת מבחינה מחקרית. לטענת ד"ר הדס ברודי-שרורר מהחוג לחינוך במכללת אורנים, ברוב המחקרים לא נמצא קשר סיבתי בין הכנת שיעורי בית להישגים ולמיומנויות למידה. לדבריה, יש להיחזק בין סוג המטלה, גיל הילדים והעיבוד שהמורה עושה איתם בכיתה. "שיעורי בית שניתנים כלאחר יד מבלי שישנה

התייחסות של המורה אליהם נמצאו כלא אפקטיביים. כשהם ניתנים מתוך מחשבה ועל מנת לפתח את החשיבה בנושא לימודי ולעורר את הסקרנות לקראת נושא חדש או כחקר – האפקטיביות של שיעורי הבית עולה", אמרה.

לדבריה, כאשר הורים עושים את שיעורי הבית של ילדיהם אין תועלת לתלמידים, וכאשר הם מכינים יחד איתם זה רק גורם

רם לוויכוחים ולמתחים. לדברי יו"ר פורום ועדי ההורים היישוביים, פז כהן, יש צורך חיוני בצמצום משמעותי של שיעורי הבית. "שיעורי הבית הפכו למטלה מעיקה המרכיחה את התשוקה ללמוד", אמר כהן, "הלחץ והזמן שמושקע בהם הוא שלילי עבור הילדים". מיכל, אם לשני ילדים מתל-אביב, סיפרה שלא פעם היא מכינה את שיעורי הבית לילדיה, "ואני לא יוצאת דופן". לדבריה, בבית מתנהלים ריבים קבועים על שיעורי הבית. "ההיקף גדל מדי שנה, ולילדים לא נותר זמן לפעילות פנאי".

לטענת ראש החוג לחינוך במכללת האקדמית גליל מערבי, ד"ר ורד וקנין-נוסבאום, גם שיעורי הבית – ובייחוד תעשיית השיעורים הפרטיים הפורחת סביבם – משפיעים על המצב החברתי. "שיעורי הבית מגבירים את הפער בין ילדים ובין שכבות אוכלוסיות שונות משום שהם תורמים ללמידה דיפרנציאלית", הסבירה. "במקום לייעל את הלמידה בכיתות ולהפוך את בית-הספר לסביבת הלמידה העיקרית המאפשרת תרגול ושינון חווייתיים ויעילים, לעיתים מתקבלת התחושה שעיקר האחריות מועברת אל הסביבה הביתית". ד"ר הילית פינקלשטיין, ראש תחום מחקר ופיתוח פדגוגי וטכנולוגי ברשת אמ"ת, מציינת כי בדרך שבה המערכת פועלת, דווקא

בזמן שיעורי הבית שבו התלמיד זקוק ליד מכוונת, הוא נמצא לבד. "לחלק יתמזל מזלם ואחד ההורים או אח גדול יוכל לסייע להם, אחרים ילכו לשיעור פרטי, ואחרים לא יצליחו לגשר על הפער", הסבירה פינקלשטיין, "כשהתרגול וההעמקה נעשים בכיתה המורה נמצא שם, וגם תלמידים אחרים יכולים לסייע. כשיעורי הבית נעשים בבית מפסידים הרבה רווחים בדרך".

או כיצד לנהוג בפועל? ד"ר אסתי בן-מנחם מהחוג לחינוך במכללת אפרתה קראה להצבת גבולות ברורים לשיעורי הבית. "ילד בבית-הספר היסודי לא צריך לשבת על שיעורי בית יותר מחצי שעה ביום", אמרה. היא ציינה כי סביב שיעורי בית יכולים גם להתפתח עימותים בין הילדים להורים, וכי "חשוב שההורה יישאר בתפקיד ההורה, ולא ייקח את תפקיד המורה". דקאנית הפקולטה לחינוך המכללה האקדמית בית ברל, פרופ' ברכה הלפרט, מוסיפה כי היקף שיעורי הבית צריך להיות מוגבל למשימות משמעותיות וחווייתיות, שהיקפן מצומצם וניתן לביצוע. אבל היא לא מציעה לוותר בקלות: לדבריה, דווקא בעידן המידע החופשי יש חשיבות מיוחדת לשיעורי בית כדי לכוון את התלמידים לכישורים חשובים כמו סינון ומיון של מידע.

ליטל הוד | בעד

אני בעד שיעורי בית כי השיעורים עוזרים לנו להשיג ציונים טובים יותר, ולכן יהיה לנו יותר קל בלימודים. נוכל להשיג ציונים טובים יותר בעזרת הכנת שיעורי בית מכיוון שנלמד יותר, נתרגל, נחשוב וננסה למצוא דרכים שונות למציאת הפתרון, ובזמן המבחן נזכור את הדרכים השונות שעזרו לנו להשיג את התוצאה בזמן הכנת שיעורי הבית.

יהיה לנו קל יותר בלימודים כי למדנו ותירגלנו את זה כבר בבית ונוכל להתקדם הלאה לשאלות קשות יותר. ובכלל, נקבל הרגל טוב לכל החיים כי אם אנחנו תמיד נעשה שיעורים אז בהמשך, לדוגמה בתיכון, יהיה לנו קל יותר בשיעורי הבית הקשים יותר ונהיה מוכנים יותר למה שיקרה אחר כך בהמשך.

במקרה שלי, כשאני עושה שיעורים אני משיגה תוצאות הרבה יותר טובות מאשר כשאני לא עושה שיעורים.

שני הוד | נגד

שיעורי הבית מיותרים. שעות אחר הצהריים שלנו אמורות להיות זמן של רגיעה, הנאה, חוגים ומפגש עם חברים – ולא להכנת שיעורי בית.

זה רק מוסיף עומס ולחץ. הם לא באמת חשובים, כי את אותם שיעורי הבית אפשר לעשות בבית החכם ורק עם המורה.

התאומות והמחלוקת

בית אחד, שתי גישות: שני וליטל הוד, תאומות בנות 11, תלמידות כיתה ה' בבית הספר תל"י רעננה, לא מסכימות על היחס לשיעורי הבית | צילום: יובל חן